

denken @nrc.nl

Hou op met nostalgisch, noordelijk ijsdenken

vindt **Gustav Breuer** uit Zaltbommel

Ijsprofeet Klaas Tulp uit Drachten verwoordde in *nrc.next* (6 juni) het schaats-oergevoel, dat alleen zou bestaan in het noorden. Ik ben sportfanaat, noch schaatskenner. Maar ik vind zijn onderbuikdenken niet van deze tijd. Of nou Thialf in Heerenveen of Ice-dome in Almere het nieuwe ijs-paleis wordt, bij de investering van tientallen miljoenen euro's is het businessplan leidend en pas ver daarna het oergevoel; hoeveel mensen maken er nu gebruik van, wat is de potentiële markt in de toekomst. Ik denk dat de groei van de doelgroep in de Randstad voor een investeerder interessanter is dan het vergrijzende en krimpende noorden (minder traditionele Elfstedentochten, shorttrack in belangstelling, minder zwiërende ouderen, meer jongeren). Of moeten toekomstige gebruikers allemaal om nostalgische redenen de trein pakken naar een vernieuwd Thialf? Lijkt me, alleen al uit milieuoverwegingen, niet wenselijk. Natuurlijk, daar zal Tulp wel tegenin brengen dat je met zulk denken de leefbaarheid in gevaar brengt. Maar kennelijk leren we niets van de miljoenen onzin-investeringen in Limburg en andere krimpregio's in Europa.

Het leenstelsel is geen probleem

vindt **Kees Maan** uit Amsterdam

In de discussie omtrent het leenstelsel wordt door tegenstanders gesteld dat kinderen van minder vermogende ouders benadeeld worden omdat zij minder snel zullen gaan studeren. Het leenstelsel geldt zowel voor meer als voor minder vermogenden, dus van benadeling van wie dan ook is geen sprake. Misschien is het wel waar dat kinderen die niet kunnen rekenen, minder snel durven te gaan studeren. Nou, dan zijn we toch ook precies waar we moesten zijn.

Stop met wijn verkopen, NRC!

schrijft **Jacq. de Feyter**, Het Depot wijnwinkel/proeflokaal uit Alkmaar

Naast ons abonnement op *NRC* hebben wij een wijnwinkel. De krant en de wijnwinkel hebben beide 'last' van internet. Daarom erger ik mij al een poosje aan het feit dat ook *NRC Media* via zijn site wijn verkoopt. Een krant is voor het nieuws en een wijnwinkel verkoopt wijn! Schoenmaker blijf bij uw leest, als iemand nog begrijpt wat dat betekent.

P.S. Wedden dat u deze opmerking niet durft te plaatsen.

Brieven en opiniestukken kun je sturen naar denken@nrc.nl. Vermeld naam, adres, telefoonnummer en, indien van toepassing, titels en functies.

Zonde, overal die onbenutte ruimte

Wetten, geld en militair geweld zijn versleten middelen om problemen op te lossen. Hoe dan wel? Vier suggesties van reclamemaker Erik Kessels.

MATTIJS WINTER

Erik Kessels is mede-oprichter en creatief directeur van het internationale reclamebureau KesselsKramer, met vestigingen in Amsterdam, Londen en Los Angeles. Campagnes voor Ben en Hans Brinker Hotel maakten het bureau wereldberoemd. Liever raakt hij mensen met verrassende creativiteit dan dat hij hen een schijnwereld voorhoudt. Naast reclamemaker is hij een gepassioneerd fotoverzamelaar, docent creatie, samensteller van boeken en organisator van kunstexposities.

Volgens Erik Kessels is het belangrijk scherp te blijven kijken en vraagtekens te zetten bij wat we zien. Mensen laten beelden langs zich glijden en kijken niet meer echt. Kijken is iets heel anders dan beelden consumeren. We legden Erik Kessels enkele maatschappelijke kwesties voor.

1 Woonboulevard voor asielzoekers

De groei van de wereldbevolking legt een steeds grotere druk op de aarde en schaadt onze voedsel- en watervoorziening en de biodiversiteit. Is Nederland te vol? In ieder geval staan we, met een bevolkingsdichtheid van 484 mensen per vierkante kilometer, wereldwijd op de twaalfde plaats.

Erik Kessels: „Of het te vol is, hangt af van hoe je ernaar kijkt. We leven in een tijd waarin we steeds meer delen: onze auto's, onze huizen, onze spullen. Als je met zo'n bril naar ongebruikte ruimtes kijkt, is er weer van alles mogelijk. Wat staat er leeg en wie heeft juist behoefte aan ruimte. Daarom gebruiken we onze woonboulevards niet voor de opvang van asielzoekers? Op dit moment worden ze als een soort gevangenis weggestopt. Waarom laten we niet asielzoekers als een soort modelbewoners in een Piet Klerkx-vestiging wonen? Ook vluchtwegen in gebouwen staan maar leeg. Dat zijn vaak lange trapgangen waar nooit iemand komt. Je zou daar best een fitnessruimte van kunnen maken. Of neem de opslagloodsen waar in de winter caravans worden gestald. Maak er een hotel van. Huur je een kamer, dan krijg je je eigen caravan.”

Hij zegt het vooral om een manier van denken te schetsen. „Zelfs de micro-ruimtes tussen de flesjes van een krat frisdrank kun je inzetten. Overal in de wereld wordt cola gedronken, zelfs in de armste landen. Vul de ruimtes tussen de flesjes op met anti-malaria-pillen en je beschikt over een fijnmazig distributienetwerk voor medicijnen, tot in de verste uithoeken van de wereld.”

Ander voorbeeld: „We weten dat jeaarden en kleine kinderen van nature goed met elkaar omgaan. Daarom zetten we ze dan niet bij elkaar? Ouderen hebben de tijd, de rust en de aandacht,

waardoor kinderen zich op hun gemak voelen. Kinderen kunnen ouderen weer leren hoe een iPad werkt, bijvoorbeeld.”

2 Massahuwelijk voorkomt oorlog

Oekraïne drukt ons met de neus op de feiten: vrede is nooit vanzelfsprekend. Oorlog is zelden nog een gewapend conflict tussen naties. De brandhaarden van nu zijn onderlinge vetes tussen groepen burgers, waarvan de meeste woeden in de derde wereld. Vaak komt dat door falende staatsvorming, mislukte modernisering en onvoldoende maatschappelijke integratie. Wat kunnen we hier tegen doen?

Kessels deed ooit een project met fotograaf Hans Aarsman voor de gemeente Hellendoorn, waaronder ook Nijverdalen valt. „De gemeente opende er een nieuw Huis voor Cultuur en Bestuur, een stadhuis en cultureel centrum in één. Alleen, de mensen uit de twee dorpen konden niet goed met elkaar opschieten. De mensen uit Hellendoorn waren van oorsprong herenboeren en die van Nijverdalen waren arbeiders. Daar lag dus een probleem. We keken in het bevolkingsregister en we zagen dat er nauwelijks 'gemengde' huwelijken bestonden. We hebben daarom in de twee dorpen een jaar lang campagne gevoerd en feesten voor singles gegeven, wat uitmondde in een massahuwelijk – een grootse

bruiloft waarop meerdere gemengde stellen tegelijkertijd met elkaar trouwden. Het smeden van intieme banden was onze bijdrage aan de integratie van twee bevolkingsgroepen. Bij mijn weten is er tussen de twee dorpen geen oorlog uitgebroken, dus het zal wel gewerkt hebben.”

3 Loopband leert je kijken naar kunst

Het is een veelgehoorde klacht van kunstenaars en kunstliefhebbers. Wie neemt er nog echt de tijd voor een kunstwerk? In een museum kijken bezoekers gemiddeld 9 seconden naar een object en schuifelen dan snel weer door naar het volgende stuk.

Kessels ziet een oplossing: „Mensen in het museum zappen eerder dan dat ze echt kijken. In een fitnessclub daarentegen zie je mensen minutenlang op een loopband rennen, terwijl ze kijken naar een of andere soapserie. Het lijkt me nou een goed idee die tijd te gebruiken om mensen naar kunst te laten kijken. Hoe mooi zou het zijn om in de fitnessclub alle tv's te vervangen voor kunstwerken. Ik heb met een aantal communicatiedeskundigen een dergelijke opstelling gemaakt voor een tentoonstelling in de Rotterdamse Kunsthal. Bezoekers mochten plaatsnemen op de loopband om een kunstwerk te bekijken. Een digitale klok hield bij hoe lang ze het volhielden. Dat werkte heel goed.”

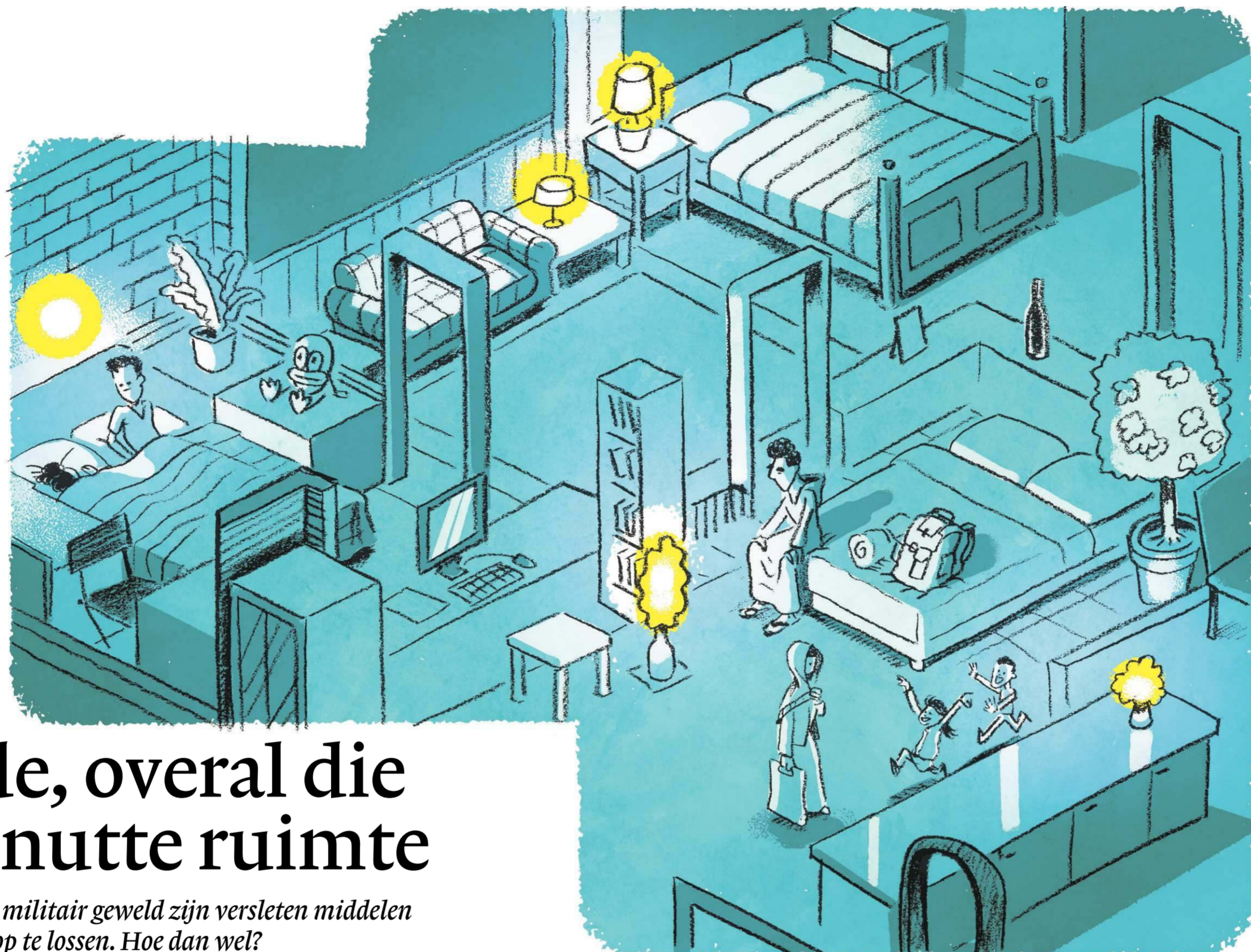
4 Maak fouten, het leidt tot meer creativiteit

Veel managers van grote organisaties worstelen ermee: hoe laat je creativiteit ontstaan in een wereld gedomineerd door efficiency- en resultaatgericht denken?

Erik Kessels gelooft in de kracht van fouten maken: „Streven naar perfectie en creativiteit gaan niet samen”, stelt Kessels. „In onze cultuur kijken we heel negatief tegen fouten aan. Fouten moeten zoveel mogelijk worden vermeden. Terwijl creativiteit het juist moet hebben van vergissingen, toevalstreffers en onvoorziene gevolgen. Neem een navigatiesysteem. Het is te perfect. Je komt altijd precies waar je moet zijn. Je zult dus nooit meer verdwalen, in gesprek raken met een onbekende aan wie je de weg vraagt of verzeild raken in een prachtig onontdekt stadje.”

Fouten kunnen oplossingen bieden waar je zelf nooit op was gekomen. „Hoe vaak is in de wetenschap niet iets per toeval ontdekt? Misschien moeten we wel expres een paar foutjes in onze perfecte systemen inbouwen. Zoals een navigatiesysteem dat je af en toe laat verdwalen. Of een zoekmachine die soms een verkeerd resultaat geeft, waardoor je op een nieuwe idee komt. Waar het om gaat, is de weg ertoe naartoe, niet om de bestemming. En zeker als het gaat om creativiteit.”

HET SMEDEN VAN INTIEME BANDEN LEIDDE TOT DE INTEGRATIE VAN TWEE DORPEN

ILLUSTRATIE ROEL VENDERBOSCH

Carolien Roelants
Bush' democratie wordt terreurland

De afgelopen dagen deed weer zo'n totale enge video van de Iraaks-Syrische extremistengroep ISIS de ronde via Twitter en andere sociale media. Het verschil met talrijke eerdere filmpjes was niet de engheid van de inhoud, de gebruikelijke kruisgingen en brute moorden en zo – daarvan schrikken u en ik die de gebeurtenissen in Syrië volgen zo langzamerhand niet meer. Het verschil was wat mij betreft de haast bewonderende bij-boodschap van CNN, dat het filmpje verspreide, dat de makers zich Hollywoodse technieken hadden eigen gemaakt. Hollywood in terreurland.

Ik stond een paar dagen geleden in Akçakale, aan de nu gesloten Turkse grensovergang naar Raqqa in Syrië waar de Islamitische Staat in Irak en al-Sham (Arabisch voor de Levant) aan de macht is. Een paar honderd meter verderop, aan Syrische zijde dus, zag ik aan een hoge mast de zwarte vlag van de ISIS wapperen. Een grote vlag, van het formaat XXL waarmee de Turkse staat ook zijn instellingen toot. Ik moet zeggen: het werkt. Die vlag maakte de ISIS-werkelijkheid in één klap duidelijk.

Ben je van Assad bevrijd, krijg je een islamitisch terreurbewind geserveerd. En denk maar niet dat je zo makkelijk wegstrijkt

De groep is zo extreem dat zelfs Al-Qaeda er niet mee wil worden geassocieerd. Dus stelt u het zich eens voor hoe de Syrische bevolking in ISIS-gebied eraan toe is. Ben je van Assads dictatuur bevrijd, krijg je een islamitisch terreurbewind geserveerd. En denk maar niet dat je zo'n bewind weer makkelijk wegstrijkt. Maar over Syrië hoort u vaak genoeg, zij het tegenwoordig nog wel meer in de context van wat die soennitische extremisten ons hier misschien kunnen aandoen dan van wat de burgers daar meemaken. Zoals de naam ISIS aangeeft, is er een belangrijke Iraakse kant aan het verhaal. Ik heb er eerder al over geschreven, maar daar loopt het nu echt verschrikkelijk uit de hand.

De grote steden Falluja en Ramadi in de aan Syrië grenzende provincie Al-Anbar zijn al zes maanden (!) in handen van de ISIS en lokale bondgenoten, zonder dat het Iraakse leger daar veel aan kan veranderen. Maar de afgelopen dagen bleek de ISIS over zoveel mankracht (boze Iraakse soennieten en buitenlandse jihadisten) en wapens te beschikken dat hij ook in noordelijker provincies in het offensief kon gaan: zijn strijders vielen onder meer Samarra, Baquba en Mosul aan, de op één na grootste stad van Irak. Er vielen honderden doden, inclusief de gebruikelijke onthoofdingen. Daarnaast werden nog iets van zestig mensen gedood bij bomaanslagen in Bagdad en werd de universiteit van Ramadi een tijdlang bezet.

Hee, in 2003 kwamen de Verenigde Staten en Groot-Brittannië toch democratie brengen in Irak? Het was van het begin af duidelijk dat Bush en Blair hun invasie zo slecht hadden voorbereid dat het hele avontuur was gedoemd te mislukken. Er spelen natuurlijk meer zaken mee, maar ik durf wel te schrijven dat zij er medeverantwoordelijk voor zijn dat elf jaar later een terreurorganisatie hard op weg is haar concept van een grenzenloze jihadstaat te realiseren.

Carolien Roelants is Midden-Oostenexpert en scheidt elke maandag op deze plek de feiten van de hypes.

Nieuw denken, oude problemen

Ons denken verschuift langzaam: van rationeel, analytisch naar 'conceptueel': door andere delen van onze hersenen te activeren kunnen we creatievere oplossingen aandragen voor ingewikkelde problemen. **Conceptdenken** betekent: niet via de gebaande paden denken.

Monique Juffermans van conceptbureau Dutchlabel heeft een aantal Nederlandse denkers verzameld rondom het forum **Het ei van Columbus** om wereldproblemen te lijf te gaan.

Doe mee, denk mee

Thema van volgende week is: hoe lossen we **gevoelens van ongelukkig zijn** op?

Staat jouw oplossing vorige week naast die van **Piet Hein Eek**? Zie het forum met bijdragen van lezers op heteivancolumbus.net.

ik@nrc.nl //
Van: **Clemens Kortenberg**
Onderwerp: **Met droge ogen**

Mijn huisarts verwijst mij naar de poli Oogheelkunde in het ziekenhuis. Als ik daar langsga voor een afspraak tel ik vijftientwintig mensen in de wachtkamer. Aan de balie krijg ik te horen dat ik over acht weken aan de beurt ben. „Bestaat er een tekort aan oogartsen?”, vraag ik aan de dame die me helpt. „Nee hoor”, zegt ze droogjes, „er zijn te veel patiënten.”